

MIJN EERSTE SCHOOLJAREN

door Germain BILLIET

I. BIJ DE ZUSTERS IN DE STEENBAKKERSSTRAAT (1913-1919)

"Wij eerselen naar ons graf" schreef ooit de begaafde en ons te vroeg ontvallen Norbert FONTEYNE (1904-1938) in "Kinderjaren". Wij "aarzelen" inderdaad, in de etymologische betekenis van het woord, en wijken dus achteruit met het gezicht naar onze jeugd. Naar dat paradijs waarin we zorgeloos en vol levenskracht stoeiden, paradijs dat langzaam in de nevel verdwijnt.

Hoe glanst onze schooltijd nog na, ook al zijn talloze gebeurtenissen uit die jaren spoorloos uitgewist. De stroomversnelling na W.O. II heeft onnoemelijk veel verzwolgen of grondig gewijzigd. Zodat herinneringen, hoe gering ook, de vroegere sociaal-economische achtergrond kleurig kunnen belichten.

Eigenlijk ben ik veel te laat aan deze reminiscenties begonnen. Ik had ze twintig, dertig jaar vroeger moeten neerpennen. Dan had ik mijn geheugen aan dat van (nog frisse) leeftijdsgenoten kunnen toetsen. Maar als jongere mens zit je te zeer in de greep van de actualiteit. Over een verleden dat om zo te zeggen nog in handbereik ligt, maakt men zich niet druk. Och, het is al zo dikwijls gezegd : men waardeert maar wat men verloren heeft. En de drang om mijn schooltijd te boekstaven praamt mij. Of, zoals ik eens las : "le courant des souvenirs d'enfance m'aspire".

Ruim tien jaar geleden heb ik enkele van mijn oudste schoolbelevissen neergeschreven (cf. De Plate, oktober 1976). Ze hier aanvullen is uiterst moeilijk want na 70 is zoveel uit je jeugd sterk vervaagd of compleet vergeten.

De oudste levenservaringen die ik kan ophalen hebben niets met de school te maken. Ik noteer er hier een paar omdat ze dateren uit mijn bewaarschoolperiode en iets van het vroegere Oostende memoreren.

Mijn eerste herinnering gaat heel waarschijnlijk terug tot 1914 en zit vast aan de "Cinéma des Familles", gelegen in onze buurt : Nieuwpoortsesteenweg 67 (waar later het Tramhuis was gevestigd). In een klein zaaltje achteraan, met balkon, werden van in de eerste helft van 1912 filmvoorstellingen gegeven. Het nieuwe medium was zijn triomftocht begonnen. In 1914 bestonden er in Oostende trouwens al 6 bioskopen : Pathé (1911), Palace (1912), Cinéma des Familles (1912), Scala (1912), Royal (1913) en St-Sébastien (1914). Mijn dertien jaar oudere zuster mocht (of moest) mij, vier jaar oud, wel eens meenemen naar dat fancyland. Zo blijven nog filmbeelden in mijn geheugen hangen van personages met lange zwarte haren en vreemde kleren. Het waren geen vrouwen, zoals ik eerst dacht, maar Indianen. In dat dwergcinemaatje heb ik spannende filmavonden beleefd de eerste jaren na W.O. I.

Met de tweede herinnering zitten we al in de oorlog. Ik zie nog, op de armen van mijn zuster gezeten, van achter een gordijn op de eerste verdieping van nr 77 Nieuwpoorstesteeweg (mijn geboortehuis) een colonne Duitse soldaten aanmarcheren. Dat kan 15 of 16 oktober 1914 geweest zijn.

Het derde feitje is enkele maanden jonger. Op wandel met mijn zuster door de Koninginnelaan, richting zeedijk, kwam ik tussen de Wellingtonstraat en de (huidige) Astridlaan bij een

chaotisch terrein waar verwrongen ijzer dooreen lag. Een apocalyp-
tisch gezicht. Dat waren de ruïnes van het fameuze lunapark
dat daar in 1911 was opgetrokken en op 21 december 1914, door
een onbegrijpelijke onvoorzichtigheid van de conciërge, volledig
was uitgebrand. (Zie mijn bijdrage "Het Oostendse Lunapark",
De Plate, maart 1988).

En nu mijn eerste schooljaren.

Ik vertelde al dat ik (geboren 28 mei 1910) van 1913 tot
1919 naar school ging in de Steenbakkersstraat bij de zusters
van Sint-Jozef die in september 1903 daar een school hadden
geopend.

Mijn gewone weg liep van de Nieuwpoorstesteeweg, eerst nr
77 en vanaf 1 januari 1915 nr 89 (rechtover de Sportstraat),
door de toenmalige "Ijsput", braakliggende grond die ooit voor
ons, bengels van 7 à 12 jaar, een geliefkoosd speelterrein was
(zie ook mijn opstel : "Omtrent de oprichting van de H. Hartparo-
chie..." in Ostendiana V, 1986). Telkens passeerde ik twee opval-
lende constructies. Eerst, als een dreigend monster, de plumpe
kalkmolen van aannemer H. SMIS die door de oorlog de opbouw
van de H. Hartkerk had moeten stopzetten. Daarna de vierkante
torenloze kerk die de Ijsput domineerde. Ik bleef op veilige
afstand van de stinkende Catharinakreek (toen nog open en bloot,
een ware cloaca), kwam in de Steenbakkersstraat voorbij het
snoepwinkeltje van Celientje (hoek Timmerman- en Catharinapolder-
straat) en stapte dan het schoolgebouw binnen.

Groter geworden ging of kwam ik vaak terug door de Steenbakkers-
straat, d.w.z. het gedeelte tussen de school en de Nieuwpoortse-
steeweg. In tegenstelling met de Ijsput was dat een echte straat.
en nog altijd roept ze sterk mijn kinderjaren op. Al is er heel
wat veranderd, veel van het oude vertrouwde staat er nog. Komende
van de Nieuwpoorstesteeweg draaide ik rond het gammele hoekhuis
met het jaartal 1892. In 1978 werd het afgebroken en vervangen
door de moderne kapperszaak "Coiffure Capri". Ontegensprekelijk
een verfraaiing. Weg is ook aan de overkant de publieke fontein
waar ik vaak water haalde, in twee emmers met een hoepel. Gebleven
is aan de oostkant, de belachelijk smalle stoep langs die schamele
arbeiderswoningen met donkere woonkelders en een halve verdieping.
Onvervalste getuigenissen van de vroegere armoede. Een aantal
exemplaren, o.a. nr 16 tot 22 zijn nu geworden tot krotten.
Aan de westkant stonden er, van achteren, naar de Metselaarsstraat
toe, kleine huisjes. Als het poortje van de hellende gang of
garre open stond kon ik ze zien, geheimzinnig lokkend in de
diepte. Die achter nr 31 zijn nog bewoond, die tussen nrs 57
en 67, zowel aan de straatkant als achteraan, zijn verdwenen.
Mij trof ook altijd , aan de oostzijde van de straat, de breuk
in de rooilijn, tussen nr 40 en 50. Eerst veel later heb ik
de verklaring daarvan geleerd. Die gebouwen, een paar meter ach-
teruit gezet, zijn jonger dan de andere in de straat. Ze dateren
nl. van na de inlijving van Mariakerke bij Oostende (1 juli 1899)
en moesten dus de reglementen van stedenbouw volgen. Zo draagt nr
46 als bouwdatum : 1906.

Ik kan hier geen afscheid nemen van de Steenbakkersstraat
zonder twee namen te vermelden die er onafscheidelijk mee verbon-
den waren. Twee haast magische formules bijzonder populair om
hun volkse koddige klank. Je sprak ze uit van puur plezier :
Aste Scharre en Stanse Kodde.

De eerste, met haar Byzantijns-orthodoxe voornaam, Anastasie-SCHARRE (Oostende 31.10.1860) - overleden in haar evacuatieverblijf Eeklo 13.09.1944) woonde dicht bij de Timmermanstraat. Klein van postuur en eerder onopvallend was zij een van die taaie visvrouwen (nu een uitgestorven ras) die met een steekkarretje urenlang door de straten sjouwden en, welbespraakt, hun waren aan de man brachten. Wij behoorden ook tot haar klanten.

Een veel kleuriger figuur was Stanse Kodde, alias Hortense ESSCHENTIER (Eernegem 19.10.1876 - Oostende, 4.06.1972). Hoe ze aan dat "Kodde" gekomen is, weet ik niet. Zij was heel kort na W.O. I naar Oostende gekomen, woonde een tijdje op de Nieuwpoortsesteenweg, vlak bij de Steenbakkersstraat en tenslotte in die straat zelf nr 6. In onze buurt groeide zij uit tot een folkloristisch monument. Forsgebouwd, oersterk, zo goed als onverwoestbaar, geen voorbeeld van netheid, een uitdaging voor de hygiëne, boezemde zij ons, kleine jongens, tegelijk vrees en ontzag in. Zij is tenslotte gestorven bijna 96 jaar oud.

En nu de school.

Als bevoorrechte Vlaamse Belg zat ik in de Franse d.w.z. betalende afdeling. Hoeveel de vergoeding bedroeg voor lessen en boeken, daar heb ik helaas geen benul van. Als kind wist ik dat natuurlijk niet en in latere jaren heb ik daar nooit naar gevraagd.

Vele bijzonderheden over de zusters die in mijn afdeling bedrijvig waren heb ik niet onthouden. Margriet BONTE (°17.09.1904) die twee huizen van ons afwoonde en de Jozefienenschool bezocht tot 1918, kon hier en daar mijn geheugen bijwerken. De Franse afdeling, opgericht in 1910, was van in 't begin in handen van soeur Adeline, soeur Cunégonde en soeur Eudoxie. Later is daar soeur Albertine bijgekomen. De tweede en de derde gaven les aan de "hogere" klassen en alleen aan meisjes. Soeur Adeline regeerde over de bewaarschool en ongetwijfeld ook over het eerste en mogelijk over het tweede studiejaar. Aan soeur Albertine moet later de derde klasse toegewezen zijn.

In elk geval heb ik mijn eerste lessen gekregen van soeur Adeline, alias Celine SABBE uit St. Eloois-winkel (1882-1975), een kranige en bijzonder verdienstelijke quasi legendarische figuur. Zoals zovelen vroeger : niet gediplomeerd, maar met degelijke bekwaamheid en 'n genereuze inzet van haar persoonlijkheid. Zij bleef in het klooster van bij de stichting (1903) gedurende 72 jaar, en is er ook gestorven in haar 93ste jaar. Met haar indrukwekkende staat van dienst kon zij, zoals haar doodsprentje vermeldt : "een halve stad als haar oud-leerlingen beschouwen". Die rijzige donkerharige meesteres leerde ons de klinkers spellen met een eenvoudig melodietje. Eerst de losse vocalen : a, e, i, o, u, op zijn Oostends uitgesproken. Daarna gecombineerd met de mond vriendelijke labiale b : ba, be, bi, bo, bu. Herhaald met een lichte variatie klonk dat in solfègecode aldus :

do do do re mi
do si do la sol
sol fa mi re do
la mi fa re do

Dat blijft een onvergetelijk deuntje uit mijn vroegste schooltijd.

En wat kan ik verder nog vertellen over die zes zorgeloze jaren bij de Jozefienen ? Ach, het is bijna allemaal verneveld.

Mijn klaslokaal kwam aan de straatkant uit. Ik herinner me nog een groot bord en een torenhoog telraam. Tot onze studieinstrumenten behoorden de griffel (gewoonlijk "touche" genoemd), de lei en een sponsje. Uit verregaande belangstelling voor dat nuttig schrijfgerief zijn we eens met een bendje binnengedrongen in de onvoltooide, lege en dus mysterieuze, H. Hartkerk om er een schalie te gappen.

Soeur Adeline, die een hele schare kleuters onder haar bewind had, hield er kordaat de tucht in. Als ze het nodig oordeelde, liep ze de klas rond met een pot bloempap en een kwast. Ze dreigde daarmee loslippige monden toe te smeren en daarvan waren de kinderen bang.

Het laatste jaar (en mogelijk ook het voorlaatste) heb ik les gekregen van soeur Albertine, alias Eveline DECALF. Zij was afkomstig uit Dikkebus (8.03.1873 - Oostende 31.01.1954) en kwam met zes andere zusters op 21 september 1903 de kloostergemeenschap stichten in de Steenbakkersstraat. Zij staat mij, helaas, minder scherp voor de geest dan soeur Adeline. Alles wat ik mij van soeur Albertine nog herinner dat is haar ernstig voorkomen en... haar vooruitstekende tanden.

Ook van het leven op school is mij niet bijster veel bijgebleven. Ik hoor nog de scherpe klepper, pedagogische castagnetten, waarmee de zusters het einde van de speeltijd betekenden en ons maanden stilzwijgend in de rij te gaan staan.

En ik zie nog de speelplaats gescheiden van het klaslokaal door een minuscuul bloemenhofje. Die speelplaats was ruim genoeg voor peuters maar in werkelijkheid een schortje groot. In het midden stond er een boom. We dansten er soms rond en zongen dan van : "de boom en de boom en de goddelijke boom en de boom die stond in d'èerde en hij riep de mannetjes te pèerde". Dat laatste begrijp ik nog altijd niet. Er volgde nog iets van : "schellevis kruipt deure...". Ook al niet te verstaan. De rest van het liedje is mij ontgaan. We speelden er ook "remballer" : een eenvoudig balspel. Zoals zoveel andere spelen door een Frans woord aangeduid.

Onlangs heb ik dat eerste, nederig en benepen speelhoekje weer opgezocht. Het is onkenkelijk verwerkt in het complex van de inrichting die zich in 1923 begon uit te breiden en na W.O. II een explosieve groei kende. In 1956 verrees, naast de basisschool, de St-Lutgardisberoepsschool en in 1961 de afdeling moderne humaniora waarvan mijn jongste dochter van 1963 tot 1969 de leergangen volgde. Het mosterdzaadje uit 1903 had zich krachtig ontwikkeld.

's Zondags gingen we ook in 't klooster naar de mis want eerst in 1924 werd er in de nieuwe kerk gecelebreerd. Tot kapel dienden een paar klaslokalen. Daartoe werden elke week de scheidingspanelen open- en toegedraaid door schrijnwerker CATTRYSSE uit de Torhoutsesteenweg. De zusters geholpen door een aantal leerlingen hadden toen de handen vol. De zaternamiddag werden de schoolbanken opzij geschoven en kerkstoelen in de plaats gezet. De zondagnamiddag ging het andersom.

Ik herinner me ook nog de voedselbedeling tijdens de oorlogsjaren. In het kader van de Amerikaanse hulpverlening werd op school drie keer in de week een rantsoentje uitgedeeld. De ene keer kregen we stuk rijsttaart, de andere keer een roggebroadje met rozijnen en de zatermorgen soep. Vooral dat (vrij ongewone) rijsttaartje smaakte mij.

Soms was er geen school wegens gebrek aan verwarming. Dat moet ongetwijfeld het geval geweest zijn tijdens de strenge winter van 1917. Ik weet nog dat ik dat jaar eens met mijn zuster mee mocht naar "'t Bosje" waar het op de toegevroren vijvers wemelde van schaatsters, Oostendenaars en Duitsers.

Meer dan eens werden we thuis gehouden wegens de beschieting van af het Nieuwpoortse front. De weg naar en van school was dan niet zonder gevaar want niet zelden sloegen granaatscherven in de Ijsput neer.

Van de zeldzame opwinde activiteiten "extra muros" kan ik nog één feitje aanhalen. Het dateert waarschijnlijk uit 1918. Zoals vele anderen hielden wij thuis ook konijnen en geregeld ging ik eten trekken voor de knagelijntjes. Meestal in de vrij toegankelijke hippodroom. Maar op een keer trok ik met een dappere collega naar een dorado aan de (onbebouwde) overkant van de school. Waar nu de Sporthal Pax ligt, strekte zich toen een verleidelijk klaverveld uit. Gewapend met 'n zakje kropen we angstig onder de afsluitdraad door. Nauwelijks hadden we een handvol geplukt of daar zagen we plots de "boer" afkomen. Hals over kop namen we de vlucht en bereikten met hamerende hartslagen de veilige Steenbakkersstraat. Toen heb ik de draagwijdte van het vijfde gebod "wacht u van stelen" ten volle begrepen.

Van mijn schoolkameraadjes uit die tijd kan ik mij haast niemand meer voorstellen. Ik bezit nog een oeroude foto waarop 56 kinderen staan, gerangschikt in 4 rijen waarvan de twee onderste 23 meisjes tellen. In het midden van de onderste rij houdt een meisje een bordje met als opschrift : "Oostende H. Hart-Bewaarschool 2de klas". Dat moet 1915 geweest zijn. Alleen van de jongetjes herken ik een viertal gezichtjes. Maar ik weet geen naam. Een leuk, een roerend document. Spes patriae ! Hoeveel verwachtingen zijn daarvan in vervulling gegaan ? Die kleuter daar, de vijfde van rechts op de tweede rij van boven, met zijn matrozenpakje, dat ben ik.

Van latere klasgenootjes herinner ik mij (uit mijn buurte) de vroeg gestorven Oscar VAN DER GHOTE (1919-1929) en de gebroeders OLLIEUZ : Leon (1910-1975) en Raymond (1909). Een paar weken geleden vroeg ik hem om bijzonderheden over onze eerste school. Maar ook hij bewaart slechts luttele herinneringen aan die Jozefientijd.

Nog duikt voor mij het blonde gebrilde gezicht op van een klasmakkertje die bijna altijd met grote ronde ogen, vlezige lippen en kwijlende mond voor zich uit keek. Ik was vies van hem.

En er waren zoals gezegd, ook meisjes. Voor één van hen, Jean-not, een zwartje, had ik bijzondere belangstelling. Wat is er van haar geworden ? Gone with the wind !

Uit die prehistorie heb ik als het ware een archaeologicum bewaard nl. 2 deeltjes van een "Leergang der Fransche taal voor Vlaamsche katholieke scholen" door J. PIRA, Br. D. (Broeder van Liefde) 2e deeltje, 16e uitgave, 47 blz., Brugge, K. Beyaert, 1913 - en van idem : het 3de deeltje, 11e uitg. 48 blz., Brugge, 1908. Zo te zien onooglijk zielige brochuurtjes, maar toen een waardevol bezit. Van lilliputachtig formaat : 11 bij 17,5 cm. Een troostloze bladspiegel zonder enige illustratie. Uitgesproken moraliserend met talrijke aanhalingen uit het Oud Testament.

Met elementaire grammaticale toelichtingen o.a. over "het loochend woord ni", de betekenistrappen" (degrés de signification = onze trappen van vergelijking) over de vorming van het féminin der adjectifs" met vele "oefeningen om in het féminin over te brengen" en een dubbele vertalende woordenlijst. In taalkundig, pedagogisch en sociaal-historisch opzicht hebben die handboekjes ook hun documentaire waarde. Uit de oefeningen citeer ik enkele stichtende zinnetjes. Barmhartig, zonder commentaar.

Jezus Christus is geboren het jaar vierduizend en vier na de schepping der wereld.

Ik had geen geld in de tasch mijns kleeds.

Ziedaar de zakdoeken dezer vrouw en de halsdoeken dezes mans.

Die gierigaards zijn onvruchtbare boomen.

Uwe twee jongere zusters zijn klapsters en lachsters.

Het hoofd van den onwetenden mensch is een droge spons.

Wees nooit ledig opdat de duivel u altijd bezig vinde.

Ik wilde dat gij dit geluk gehad haddet.

Ik twijfel of uwe moei dit bevolen hebbe.

De eerste christenen hadden maar één hart.

Suzanne was onplichtig; ook beweest Daniël dat zij het was.

De luchtreiziger draagt ballast mede bestaande uit kleine zakken zand, om de daling te vergemakkelijken.

Mon oncle a plus de vingt francs dans sa poche.

La lecture des romans est pernicieuse à la jeunesse.

Je merkt het : sinds die tijd hebben we toch een stukje weg afgelegd.

In die boekjes heb ik mijn eerste Frans gestudeerd. Ik zie me nog oefeningen zitten maken daaruit. Aan een tafel in de rechterhoek van de kruidenierswinkel die mijn moeder (weduwe) hield. Het kan 1918 geweest zijn. Die memorable tafel staat nu in onze waskelder en het gebeurt dat mijn nostalgieke hand er strelend over gaat.

Omdat het in september 1918 nog oorlog was, heb ik ook het schooljaar 1918-1919 in de Steenbakkersstraat uitgedaan. Daarna was het voor de negenjarige jongen die ik toen was, hoog tijd om naar een grotere school over te stappen. Dat vroeg geen lange palabers. Mijn moeder liet mij voor het jaar 1919-1920 inschrijven in de Leopoldschool in de Constantinopelstraat (die weldra Ieperstraat zou heten).

Houd ik van mijn eerste school uit de Steenbakkersstraat slechts weinige herinneringen over, het zijn uitsluitend goede. Ik kan mijn stem niet mengen in het koor dat schimpt op het onderwijs verstrekt door kloosterzusters. Alsof daar geen flinke leerkrachten onder schuilden ! Alsof de kleren de man (of de vrouw) maken ! Alsof alleen een diploma degelijkheid waarborgt ! Voor mijn nieuwe (en naar het heette veel serieuzere) school was ik trouwens uitstekend voorbereid want in de Ieperstraat kon ik vlot mee. Mijn resultaten waren daarvan het beste bewijs.

II. IN DE LEOPOLDSCHOOL (1919-1920)

De dagelijkse tocht naar de Ieperstraat verbreedde vanzelfsprekend mijn topografische horizon. Nu trok ik via de Nieuwpoortsesteenweg stadswaarts, voorbij Petit Paris (toen helemaal geen druk kruispunt) en langs de Boulevard du Midi (in het Oostends klonk dat ongeveer als "boevaberdie". Niemand zei : Alfons Pieterslaan). Daarna volgde ik ofwel de Gentstraat (langs de St.-Jozefskerk) ofwel de Romestraat en deed dan nog een stukje Amsterdamstraat.

Hoeveel indrukwekkender dan het eenvoudig instituut der Jozefienen was die Leopoldschool ! Het was een van de pronkstukken van ons stedelijk lager onderwijs. Deze stadsjongensschool werd in 1898 voltooid en in 1899 geopend. Onder het wapen van de stad, hoog boven de ingang, pronkt het bouwjaar nog in zijn Latijnse gedaante. Gebouwd in een stadsgedeelte waarvan de bevolking snel aangroeide kende de school al gauw een grote toeloop. In 1904 waren er 630 leerlingen voor 13 klassen. Die welsprekende cijfers lees ik in : "150 jaar stedelijk lager onderwijs Oostende" (1987) van Huguette VANDEN WEGHE, een boekje dat (ook als informatiebron) mij erg teleurstelt. Grandeur et décadence was ook het lot van die instelling. Na W.O. II liep het leerlingenaantal gestaag terug zodat ze vanaf september 1975 als stedelijke lagere school opgegeven werd.

Mijn nieuwe school imponeerde door hoge luchtige klaslokalen, door de geweldige turzaal, nl. een ruime overdekte binnenplaats met balkon en door een grote speelplaats. Maar veel meer kan ik over het gebouw niet vertellen want ik ben er maar één jaar gebleven. Tegenover mijn lange collegetijd is dat avontuur in de Ieperstraat voor mij van weinig betekenis geweest. Ik heb er dan ook slechts schaarse herinneringen aan overgehouden.

Ik zat er in de 4de klas A gehouden door meester Romain BECU, afkomstig uit Schore (1865 - Oostende 1938). Niet bijzonder vriendelijk maar flink en streng. Hij droeg snor en sik en werd wegens zijn baardje "luzeboard" genoemd. Nooit vergeet ik dat hij, heel in 't begin, toen hij hoorde dat ik van de Steenbakkersstraat kwam, mij vroeg : "Wat heb jij de hele oorlog gedaan ? Onder maseurs rokken gezeten ?". Dat vond ik een afschuwelijke veronderstelling. Die ludificatie had ik helemaal niet verdiend. Des te minder daar ik - wat hij noch ik toen vermoedde - ooit les zou geven aan een van zijn kleinzoons. Een pittige illustratie van wat GOETHE (in Faust I) noemt : "des Lebens labyrinthisch irren Lauf". Die kleinzoon, Hugo VAN SIELEGHEM, later leraar aardrijkskunde en collega geworden, is nu ook al gepensioneerd.

Over de didactische methodes van mijn grimmige meester is mij alleen de lange rieten stok bijgebleven waarmee hij rebelse armen bewerkte. Naar een eeuwenoud recept aanbevolen in "De Bouc vanden Ambachten" (uit de 14e eeuw) : "Hebby kinderen so castijdt se met roeden". Het magere schuchtere maseurskind heeft hij nooit moeten bastonneren.

Nog word ik iets van de vreemde sfeer gewaar toen tijdens het verteluurkje sommige winternamiddagen. Ik weet niet meer welke sprookjes en verhalen ik daar gehoord heb. In de invallende schemering uitgesproken riepen ze in elk geval een mysterieuze wereld voor mij op.

Van de andere leerkrachten is de enige die uit dat verre deemsterland opduikt : meester Arthur HAUCHARD (Oostende 1889-1956). Ik zie hem nog komen aangestapt met een zekere zwieren nonchalance. Gewapend met een fluitje dirigeerde hij bij een of andere feestgelegenheid de muzikale ontboezemingen van de schoolgemeenschap. Wij galmden o.m. "O Vaderland..." uit en vooral "Naar Wijd en Zijd", het plechtige lied dat wij, in andere omstandigheden, desacraliseerden :

De tijd spoedt (h)een
en Baekelandt is twee
en z'n wuuf en z'n dochters is zeven...

Enkele rafels geleerdheid in de Leopoldschool opgedaan blijven nog in mijn geheugen hangen. "Torricelli heeft de barometer uitgevonden" - "Te laat is een lelijk woord" - "Een stukje kaas zo groot als een boon voedt zoveel als een liter van het beste bier". Dat laatste was ongetwijfeld bedacht door een vurige alcoholbestrijder die nog geen Guinness geproefd had.

Uit die onheuglijke tijd heb ik toch nog twee documenten overgehouden. Hoe ik aan het eerste gekomen ben, weet ik niet meer. Het is een "Nederlandsch Leesboek voor lagere en middelbare Scholen", (leesboek C), samengesteld door H. VAN KALKEN, leraar aan de Brusselse normaalschool. Uitgegeven bij Lebègue, in Brussel, z.j. maar waarschijnlijk daterend van vóór 1914, 300 blz groot en met 45 pentekeningen geïllustreerd. Een handboek dat, naar taal en inhoud, voor die tijd een degelijk niveau haalde en torenhoog boven het ouderwets geleuter van Broeder PIRA uitrees.

Het bevatte prozastukken en verzen niet alleen van Vlaamse schrijvers zoals H. CONSCIENCE, de gezusters R. en V. LOVELING, J. VAN BEERS, E. HIEL, G. ANTHEUNIS, J. DAUTZENBERG, Is. TEIRLINCK, Anton BERGMANN, R. STIJNS maar ook van Noordnederlanders zoals J.P. HEYE, A. DE GENESTET, A.W. STARING, N. BEETS, J. PERK. Op de aantrekkelijke en gevarieerde inhoud volgden eenvoudige gevatte taal oefeningen.

Over het concreet gebruik ervan weet ik helaas bitter weinig. Wel hoor ik nog, emotieloos gedeclameerd, de vreselijke verzen van Consciences zachtmoedige schoonzoon Gentil ANTHEUNIS (1840-1907). Leeftijdgenoten van mij herinneren zich misschien nog de eerste van de zes strofen :

't Zijn droeve tijden als de oorlog loeit,
als menschen men slacht lijk dieren,
als menschenbloed bij beken vloeit,
als vrede en liefde liggen geboeid;
als haat
en kwaad
als nood
en dood
grijzen en vloeken en tieren.

Gelukkig heeft onze dichter geen twee wereldoorlogen moeten beleven.

Verder speelt mij nog door het hoofd het stuk : "Hoe de Lange Wapper de jongens plaagde". De Antwerpse kwelgeest die met zijn lange benen van uit de modder onder een brug opdook, gemetamorfoseerd als kleine knaap zich bij de straatjongens voegde en ze bij het "hoedjeschop" tegen een (gecamoufleerde) ijzeren pot deed trappen, ze bij het hoepelen afmatte of hun kniekers afsnoopte en dan met een sarrende schaterlach weer onder de brug verdween.

Die Lange Wapper deed me onweerstaanbaar denken aan de "Stroatenoajer", een soort van spook waarmee mijn moeder me vroeger dreigde : hij naaide nl. de straten toe voor kinderen die 's avonds te laat naar huis kwamen. Het Oostends Woordenboek van R. DESNERCK kent die boeman ook.

Veel dierbaarder is mij het tweede document : onze klasfoto met de 28 leerlingen. Rechts staat meester BECU, de linkerhand in een zakje van zijn vest waaraan traditioneel zijn horlogeketting vastzit. De jongen in het midden van de onderste rij laat het klassiek bordje zien met de even klassieke belijdenis van ons toen negentigjarig knechtschap : Ville d'Ostende
Ecole Léopold

1920

Daar zit ik, op de eerste rij, de tweede van links. De armen braafjes gekruist zoals de anderen. Gestreepte sokken, korte broek, boven het donkerblauw jasje het smalle gezicht, dunne naar voren gekamde haren.

Zo zag ik er dus uit : zevenenzestig jaar geleden. Hoe vreselijk rap zijn ze voorbijgegaan ! Mij schiet de aanhef te binnen van de elegie van Walther VON DER VOGELWEIDE, de beroemde Duitse minnezanger uit de 13de eeuw :

Owê war sint verswunden alliu miniu jâr !
Ist mir mîn leben getroumet, oder ist ez wâr ?

De allermenselijkste klacht van alle tijden !

Vele gezichten op de foto komen mij nog vertrouwd voor maar alleen op drie ervan kan ik een naam zetten. De derde van links, bovenaan, is Marcel BENTEIN (1908-1979). Hij is vóór en na W.O. II croupier geweest in het Oostends casino en heeft tussenin een tijdje het café "Koek en Hesp" (destijds in de Euphr. Beer-naertstraat, 71) opengehouden. Zijn zoon, Lucien BENTEIN (nu leraar zedeleer) heb ik onder mijn leerlingen gehad.

Op de middelste rij ken ik er twee. De vierde van links is Louis HAYMAN (1908). Ik had hem meer dan zestig jaar niet meer gezien. Tenslotte trof ik hem in de stadsbibliotheek en sprak hem van de klas van meester BECU. Ja, die herinnerde hij zich. Toen ik hem de foto toonde, herkende hij zichzelf niet meer maar moest eindelijk toegeven dat hij het was. De vijfde van links is Robert WANKET (1908-1981), een buurjongen want hij woonde toen Nieuwpoortsesteenweg 93. Zijn vader die barbier was, knipte mijn haren.

De eerste van rechts, op de eerste rij, heette hij niet DE GROOTE ? Hij had iets artistieks over zich en schreef een bijzonder mooie hand.

Met de hele rest heb ik geen contact meer gehad. Ze kijken allen zo levensgretig, zo vol verwachtingen. Wat is hun ten deel gevallen ? Hoevelen ervan lopen hier nog rond ? Zwijgende foto ! Verbijsterend getuigenis van de onverbiddelijke tijd !

Met de grote vakantie van 1920 eindigde voor mij dit intermezzo in de Leopoldschool. Ik heb er zwakke maar geen negatieve indrukken van bewaard. Van de algemene schoolsfeer kan ik niets ongunstigs zeggen. Mij zijn geen uitingen van sectarisme of antiklerikalisme bijgebleven.

Was het wegens mijn goede resultaten ? Was het op aandringen van de parochiegeestelijkheid, vooral dan van onderpastoor C. VAN BESIEN, nogal bemoeizuchtig in die zaken ? Wellicht waren het beide factoren die mijn overgang bewerkten naar een school met een klinkende naam : 't College ! Wat er ook van zij, vanaf september 1920 werd ik "Collegeschieter" en wel voor negen volle jaren !

december 1987

LEGENDE BIJ DE FOTO'S

BOVEN : Zusters van St.-Jozef - Steenbakkersstraat
2e klas bewaarschool - 1915

de 5e van rechts op de 2e rij van boven
is Germain BILLIET

ONDER : Leopoldschool 4e A - 1920

helemaal rechts : meester Romain BECU (1865-1938)
bovenste rij, 3e van links is Marcel BENTEIN (1908-1979)
de middelste rij, 4e van links is Louis HAYMAN (1908)
id 5e van links is Robert WANKET (1908-1981)
de onderste rij, 2e van links is Germain BILLIET (1910)

WIE KENT DE ANDERE GEZICHTEN ?

III. HET KLEIN COLLEGE (1920-1923)

De derde en laatste fase van mijn lager onderwijs verliep in het Klein College, gelegen aan het oostelijk einde van de E. Beernaertstraat waar het zich nog bevindt. Ik kan er heel wat meer over vertellen dan over de Leopoldschool. Toch ben ik na meer dan 65 jaar veel vergeten en mijn relaas hier is dus ook onvolledig. Een paar gegevens heb ik gehaald uit "Een Collegemeester vertelt" door R. HOUWEN (1979). Meer inlichtingen hoorde ik uit gesprekken met twee hoogbejaarde oud- onderwijzers van de school, nl. G. MAHIEU en J. SARRACIJN.

De weg naar die school was voor mij het grootste gedeelte vertrouwd. Nieuw was het stuk vanaf de Romestraat. Ik volgde dus de A. Pieterslaan (Wat een face-lifting heeft die boulevard sindsdien ondergaan !) en liep voorbij de Ieper- en de Stockholmstraat. Daarna passeerde ik links de "goaze" "nl. de oude gasfabriek gebouwd in 1843-1844, waar nog tot oktober 1924 gas geproduceerd werd, cf. "Gas, Elektriciteit en Water te Oostende" door A. VANDENAUWEELE, 1982, p. 37 en 43) en rechts "de derde basing" met de scheepswerven aan de zuidkant. De verwaarloosde oevers van het dok, waar allerlei materiaal lag (vooral aan de noord- en westkant) waren smerig, soms intrigerend en vormden een speelterrein voor kinderen uit het gebuurte. Van het "Panorama" was er nog geen spraak want dat werd pas in 1924 opgericht.

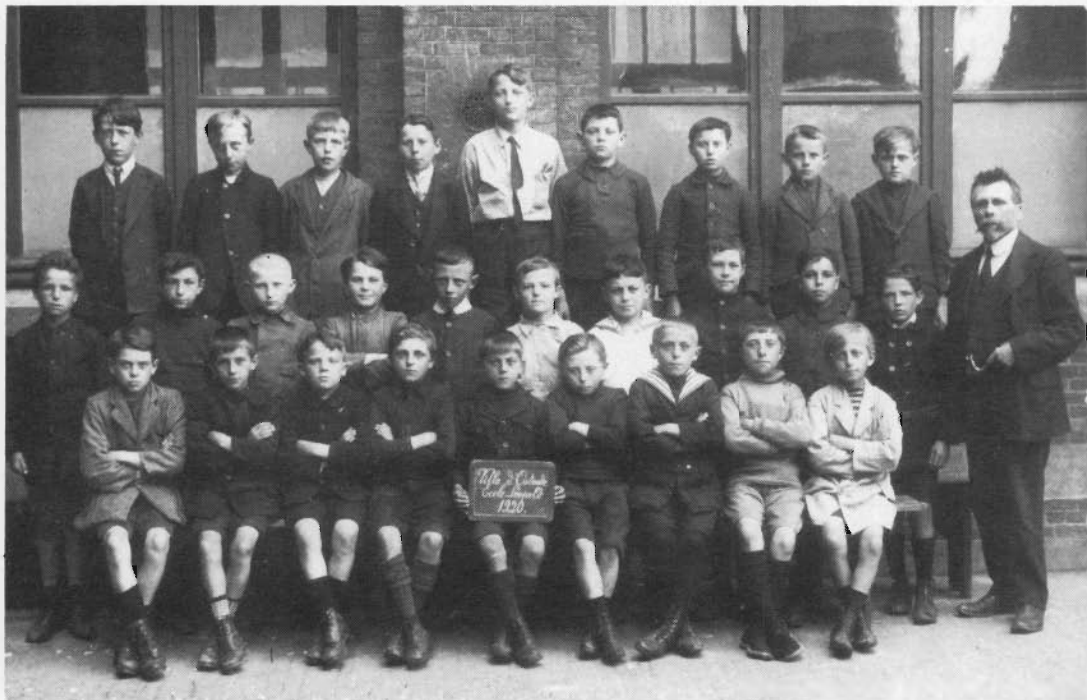
Ik draaide de Aartshertoginnestraat in ("d'Aksjesjessestroate") langs wijlen het Hotel des Thermes, toen, kort na de oorlog, opgepropt met gezinnen. Dat was het fameuze "Kanonhotel", zo genoemd naar de talloze kachelpijpen die uit de gevel staken. Nu is dat legendarisch hotel gemetamorfoseerd tot "Palmer House" en staat er beneden, op de hoek, een BP-station. Na een klein stukje E. Beernaerstraat (met dat klein spekkewinkeltje" rechts)

ZUSTERS VAN SINT-JOZEF, STEENBAKKERSTRAAT 2^e KLAS BEWAARSCHOOL - 1915

5^e van rechts op 2^e rij van boven is Germain Billiet

LEOPOLDSCHOOL 4^e A - 1920

Helemaal rechts: meester Romain Becu (1865-1938); bovenste rij, 3^e van links: Marcel Bentein (1908-1979); middenste rij: 4^e van links: Louis Hayman (1908); IB: 5^e van links: Robert Wanket (1908-1981); onderste rij, 2^e van links: Germain Billiet (1910). Wie kent de andere gezichten?

kwam ik, links, aan mijn school. Aan de overkant lag het geheimzinnig ontoegankelijk oergeleerd Groot College. Geen spek voor onze bek. Door de poort kwam je direct op de speelplaats. Links, uitkomend op de E. Beernaertstraat, lagen de klassen, gelijkvloers en op de verdieping. Een trap met een balkon bovenaan leidde daar naartoe en naar de kapel.

Al bewaar ik helemaal geen slechte herinneringen aan het Klein College, toch was het eerste contact ermee voor mij een ontgoocheling. Ik kwam, met een uitstekende uitslag, uit de 4de klas van de Leopoldschool en verwachtte dus een normale promotie naar de 5de. Maar, klein en schuchter, werd ik naar de 3de verwezen en onderging dat als een onrechtvaardigheid en een vernedering. Teleurgesteld kwam ik thuis en zei dat ik niets nieuws op de school leerde, dat ik alles al kende. Gelukkig duurde mijn verdriet maar enkele dagen. De jonge en flinke meester Germain MAHIEU (in zijn tweede dienstjaar toen) bij wie ik terecht gekomen was, had een juistere diagnose van mijn vorderingen gesteld en bepleitte mijn zaak bij de directeur. Met goed gevolg, want ik schoof dadelijk op naar de 4de. Dat was nog een tegenvaller maar minder pijnlijk.

Hoe was dat slordig geblunder te verklaren? De hoofdoorzaak, volgens G. MAHIEU, was de grote toeloop van leerlingen zodat het toewijzen van een klas soms haastig en ondoordacht gebeurde. Van 253 leerlingen in 1919, was de schoolbevolking in 1920 gestegen tot 305.

De gezaghebbende figuren uit die periode die me nog voor de geest staan, zijn weinig talrijk. Veel ervan is mij ontgaan. Sommige biografische details heb ik gevonden in het bisschoppelijk archief in Brugge. Verder in "Ne pereant. Necrologisch jaarboek der geestelijken uit het bisdom Brugge" door J. GELDHOF, uitg. Brugge, 1966 e.v.

Daar was allereerst de directeur Jozef VANDEN ABEELE (Veurne, 13.08.1887 - Roeselare 26.03.1965). Ik herinner me hem als een dunne gebilde donkerharige ietwat mysterieuze man. Al op 8 januari 1912 - een paar weken na zijn priesterwijding - was hij naar het Oostends (Groot) College gezonden als leraar van de 4de handelsklas en als hulpsurveillant. Tijdens de oorlog 1914-1918 fungeerde hij als aalmoezenier o.a. in Veurne, De Panne, Koksijde en kwam "overladen met eretekens" (cf. Ne pereant II, p. 18-21) uit de oorlog terug naar Oostende waar hij in 1919 tot directeur van het Klein College bevorderd werd. G. MAHIEU getuigt van hem dat hij autoritair kon optreden en dat hij graag pronkte met de foto, ostentatief geplaatst op zijn bureau, waarop hij heel voordelig in militair uniform "belast en beladen" geconterfeit stond. Een vorm van ijdelheid die hij met andere gewezen aalmoezeniers deelde.

Ten voordele van onze gedecoreerde spreekt volgend oorlogsfeit, mij meegedeeld door Joris SARRACIJN die het uit de mond van Joz. VANDEN ABEELE zelf gehoord heeft. De anekdote betreft ook Karel DUBOIS (Oostende, 15.07.1895 - Roeselare, 17.11.1956), de later bekende promotor van de Katholieke Actie in West-Vlaanderen. Als brancardier werd K. DUBOIS op 2 oktober 1918 bij het kasteeltje "Koekuit", op een drietal km oostelijk van Moorslede, zwaar gekwetst "terwijl hij op een vooruitgeschoven post bezig was met een gekwetste" (cf. Ne pereant IV, 1967, p. 119). Een bovenbeen was gebroken en het andere getroffen door een kogel. K. DUBOIS werd naar Wulveringem vervoerd waar de dokters oordeelden

dat één been moest afgezet worden. Aalmoezenier Joz. VANDEN ABEELE, daar op inspectie, pleitte om de operatie uit te stellen. Dat werd toegestaan met het gevolg dat de toestand van het been zo zeer verbeterde dat amputatie niet meer nodig bleek. K. DUBOIS zou voor de rest van zijn leven manken maar mocht - dank zij J. VANDEN ABEELE - zijn twee benen behouden.

Als leerling heb ik niets van het autoritaire en van de ijdelheid van directeur VANDEN ABEELE ondervonden. Wel is er tussen hem en mij iets bijzonders gebeurd dat ik straks verklap. Op 20 oktober 1922 werd hij tot principaal benoemd van het herop te bouwen St.-Bernarduscollege in Nieuwpoort. Daar heeft hij zich 19 jaar lang verdienstelijk gemaakt. In 1941 werd hij pastoor in Dadizele en twee jaar later in Oostrozebeke waar hij tot kort vóór zijn dood, 22 jaar lang gebleven is. In Oostende werd hij opgevolgd door zijn soepeler en vriendelijker broer Joris (Veurne, 23.01.1892 - Oostende, 27.05.1980) die al sinds april 1919 in het Groot College alhier werkzaam was als leraar en surveillant.

Die Vanden Abeeles, zonen van de koster van de St.-Niklaaskerk in Veurne, hadden hartveroverende lapnamen. Jozef heette "de Bosaap" en Joris "Pudemule". Wie zei daar dat de jeugd niet taalcreatief is ?

Over Germain MAHIEU (Oostkamp, 16.02.1900) bij wie ik slechts een paar dagen gezeten heb, kan ik niets vertellen. Ten minste niets uit die verre tijd. Van alle kanten heb ik gehoord dat hij een knap en streng onderwijzer was met stevig gezag. R. HOUWEN (o.c. p. 40-43) spreekt alleen met lof over hem. In 1960 ging MAHIEU met pensioen en verblijft nu, weduwnaar geworden, in het nieuwe comfortabele rustoord van het O.C.M.W. in Ichtegem waar ik hem al een paar keer opgezocht heb. Een bezadigde verstandige verteller, haast 88 jaar oud, met een merkwaardig trouw geheugen.

Mijn eerste echte collegemeester was Modest STEVENS (1871-1954). Hij was eerst werkzaam geweest in het St.-Lodewijkscollege in Brugge en was in 1920 naar Oostende gekomen omdat het Klein College hier, als aangenomen school sinds 1919, voor hem financieel gunstiger was.

Ik herinner me weinig over hem maar het is niets dan goeds. Hij was afkomstig uit het landelijke Godveerdegem (nu deelgemeente van Zottegem) en toen dus 50 jaar oud. Hij bleef in Brugge wonen en nam elke dag de trein naar Oostende. 's Morgens kwam hij gezapig op school toe, met zijn bolhoed, zijn paraplu aan de arm en zijn boekentas. Een vaderlijke figuur, zacht en vriendelijk. Om zijn sikje werd hij "gitsje" genoemd, wat niet als scheldnaam bedoeld was. Het was beslist geen lichte taak orde en tucht te houden onder die 62 knapen, verdeeld in twee afdelingen. Toch hield hij onze bende, in dat volgepropte lokaal, ordentelijk in de hand. Hij hanteerde geen roede, zoals meester BECU, maar pitste of, zoals wij zeiden, "tsjoepste" met zijn duim tegen het hoofd van woelgeesten of speelvogels. Een onschuldig bedrijf dat hij begeleidde met een monkel en een goedaardige aanmerking.

Geregeld gaf hij geheugenlessen. Twee gedichten heb ik onthouden, twee schoolsuccessen toen. Het eerste is "De Kapitein en zijne Moeder" van onze K. LEDEGANCK, een sentimenteel blijmoedige geschiedenis in 11 strofen. Ik ken nog de aanhef :

"Mijn dierbare dochter, als de haan
ons morgen uit de slaap zal wekken,
laat ons alras reisvaardig staan :
wij zullen ver, zeer verre gaan,
en 't regiment voorbij zien trekken".

Want daar is je broer bij, zegt de moeder. En dan gaan ze op stap "uren, uren wijd". Als de troep voorbijtrekt, merken ze de zoon niet op. Catastrofe dus ! "de moeder zeeg van smart ter zij". Maar dan komt het happy end. Het meisje herkent hem plots : "Dat kruis van eer... die blote degen...". Haar broer was, na al die jaren, tot kapitein bevorderd.

Het tweede, van de hand (naar ik meen) van de Groningse rijme-
laar Jan GOEVERNEUR (1809-1889) heet "De Pijpekop". Het is een
romantische anekdote in dialoogvorm die als volgt begint :

Dag oudje, smaakt het pijpje goed ?
Wat rookt die kop mooi door.
't Is echte meerschium naar het schijnt.
Zeg dan, wat vraagt g'ervoor ?

Maar het oudje weigert de pijp te verkopen : een geschenk
van zijn kapitein die viel bij Waterloo. Hij wijst het huis
aan waar zijn chef woonde en dan blijkt dat de kooplustige de
zoon is van die kapitein. Ontroerd besluit de oud-soldaat :
"de pijpekop krijgt gij eens als ik sterf".

R. HOUWEN, die wel tien jaar na mij in de klas van meester
STEVENS terecht kwam, noemt hem een zeer geduldig en koekegoed
man die weinig gezag uitstraalde (o.c. p. 33-35). Dat laatste
kan ik niet onderstrepen. Ik bewaar aan M. STEVENS het ongeschon-
den beeld van een beminnelijk mens. Hij stierf kinderloos en
ligt begraven op het stedelijk kerkhof in Brugge, Baron Ruzette-
laan. Op de sobere grafsteen (vak 56, graf 94) staat alleen :
Familie Stevens-Sansens.

Na de grote vakantie van 1921 viel onze uitgebreide familie
van 62 leden totaal uiteen. Door de omstandigheden werden daarvan
slechts 9 leerlingen weer klasgenoten van mij en dat dan in de
7de. Met de anderen verloor ik geleidelijk alle contact. Van de
volgenden bewaar ik nog een herinnering.

Robert CAMPANA (°1911). Met zijn muzikale Italiaanse naam.
Hij is kapitein geworden op een van de Tilburyboten en daarna di-
recteur van de onderneming. Zijn zoon Roch had ik later in mijn
klas.

Gaston DEWULF (°1910). Van M. STEVENS kreeg hij veel "tsjoep-
tsjes". Hij resideert nog in zijn apotheek, M. Joséplein 5.

Adhémar GERARD (°1912). Ook al met een welluidende naam en
eveneens apotheker. Lange jaren exploiteerde hij "De Olifant"
in de Kerkstraat.

Georges GYSELEN (°1910). In mijn ogen toen een benijdenswaar-
dige kerel. Hij bezat veel boeken en bezorgde mij spannende
Indianen- en speurdersverhalen. Ha, die lectuur uit de rozevingere
dageraad van mijn leven ! Pawnee Bill, het Opperhoofd der Wasca-
na's ! Nooit vergeet ik die titel, zo wijd als de prairie. Nick
Carter, de onverschrokken detective. Lord Lister, de gentleman-
inbreker. Maciste, de Italiaanse he-man.

André QUACKELBEEN (°1911). Een naam die niet strookte met
zijn degelijkheid en zijn stevig postuur. Hij maakte carrière

bij de spoorwegen en werd tenslotte stationschef in De Pinte en in Adinkerke.

Franz MOLL. Met die z en die dubbele l in zijn naam en afkomstig van Welkenraad. Drie punten die hem interessant maakten. Mysterieus naar Oostende overgewaaid en onnaspeurbaar verdwenen.

Als uit (ongewilde) weerwraak voor dat verplichte overzitten in de 4de, behaalde ik de eerste plaats en mocht - was het een compensatie ? - de 5de overslaan en direct overgaan naar de 6de. Zo won ik mijn verloren jaar terug.

In 1921-1922 kreeg ik dus les van meester Maurits PROOT (Moere, 4.12.1897 - Oostende, 28.07.1982) die al sinds 1920 als schoolhoofd met klas optrad. Veel jonger en dynamischer dan M. STEVENS straalde hij ontzag uit. Hij was pas 24 en nog niet getrouwd. Met grote beslistheid hield hij zijn 48 kornuiten in bedwang. Bij het minste onraad begon hij opgewonden te ijsberen en dan waren we bang van hem. Met dreigende ogen, groot als dikke knikkers (vandaar zijn lapnaam "bolkète") liep hij speurend rond. Zijn vlezige lippen onder zijn snor krulden dan vervaarlijk alsof hij met grote apetijt iemand van ons ging verslinden. Meer dan eens schoot zijn hand uit met pijnlijke trefzekerheid. Het schijnt dat, na zijn huwelijk, zijn gezag geleidelijk afnam.

Zijn invloed op mij bleek hieruit dat ik zijn schrift probeerde na te bootsen. Vooral zijn e's die hij met een afhankelijk staartje een pronkerig karakter gaf. Ik vond ze bijzonder geleerd. In de volgende klas heb ik die pretentieuze appendix wijselijk weggelaten.

Voor meester PROOT mocht ik een paar keer een gewijde boodschap doen : hosties halen bij de Dominikanessen van het St.-Vincentius Ferreriusgesticht (aan de Nieuwpoortsesteenweg, waar nu de St.-Jozefskliniek ligt). Een vererende opdracht, vond ik. Die witte ouweltjes waren natuurlijk niet gewijd, maar in 't besef van hun bijzondere bestemming, behandelde ik de blikken doos waarin ze zaten met de grootste omzichtigheid. Wat zijn de tijden veranderd ! Hoe heeft Vaticanum II hier huisgehouden ! Nu mogen profane handen ongeremd geconsacreerde hosties hanteren.

Van de leerlingen uit de 6de die niet met mij verder trokken, duiken er nog enkelen uit de nevels voor mij op.

Raymond BOURGOIGNIE (1909-1976) die zo mooi voorzong in de kapel.

Jerome BRACKX (°1908) een fijn tekenaar en een groot dierenvriend.

Jef VANSLEMBROUCK (1909-1987). Hij stichtte met zijn zusters het Alfa-hotel in Mariakerke. Na W.O. II ging hij ver over de zee een hotel openhouden in Durban waar hij ook gestorven is.

Na dat 6de studiejaar ging ik, in plaats van naar de 6de in het Groot College - wat normaal zou geweest zijn - naar de 7de (in het Klein College) waar - vreemd genoeg - ook een aantal leerlingen uit de 5de toekwamen. Andere klasgenoten van de 6de stapten over naar de 6de in het Groot College. Waarom die uiteenlopende oriëntatie ? Waarschijnlijk voor een rationele verdeling der leerlingen over de bestaande klassen. Maar het geheel was toch een geheim der goden. En daarmee was ik 't kind van de rekening geworden : mijn gewonnen jaar ging opnieuw verloren.

Wat de lesgevers betreft werd 1922-1923 een bewogen jaar want ieder trimester kregen wij een andere meester. De eerste was de bovengemelde Joris SARRACIJN. Hij was in Veurne geboren (12.08.1897) als oudste zoon van een bakker en had zich in 1914 als jonge vrijwilliger bij het Belgisch leger aangemeld. Door contact met brancardiërs waren bij hem hogere aspiraties ontwaakt en wilde hij onderwijzer worden. Na een paar jaar zelfstudie legde hij in juli 1920 voor de centrale examencommissie in Gent met succes de eerste proef voor de onderwijzersakte af. Omdat er leerkrachten te kort waren werd hij dadelijk door directeur Jozef VANDEN ABEELE in dienst genomen. Ongetwijfeld met het vooruitzicht dat hij ook in de volgende (definitieve) proef zou slagen.

Zo kreeg J. SARRACIJN het 7de studiejaar toegewezen in september 1920 en ook in september 1921. Tijdens de grote vakantie in 1922 bood hij zich aan voor zijn tweede en in essentie didactische proef. Maar hiervan had de Veurnse bakkerszoon geen deeg. Want zo grillig is het bestaan : J. SARRACIJN die al twee jaar ervaring had en als een degelijke leerkracht bekend stond, werd onbekwaam gevonden en afgewezen. Volgens G. MAHIEU hielden de juryleden niet van kandidaten die geen normaalschool gevolgd hadden. Maar het College liet J. SARRACIJN niet dadelijk los. Hoe de vork in de steel zat, weet ik niet. In elk geval zou hij het eerste trimester van het schooljaar 1922-1923 nog onderwijzen.

Aan de noordkant van onze speelplaats was er, via een minuscuul tuintje, toegang tot een groot huis dat uitkwam op de Jozef II-straat. Dat ruim gebouw (nr 25 in de straat) dat heel wat college-bedrijvigheid heeft gekend, is al sinds 1948 bewoond door Lou ASPESLAGH en zijn vrouw, Lia TIMMERMANS. In 1974 is het hun eigendom geworden.

Een hoge gelijkvloerse kamer van dat huis, aan de straatkant, was als leslokaal ingericht. Daar kwam in september 1922 J. SARRACIJN ons instrueren. En al bezat hij geen volledig diploma, van meet af aan nam hij met grote toewijding, kunde en gezag onze klas, 28 man sterk, in handen. Vooral in de wereld van de cijfers vonden wij hem een kei.

Hij was 1,83 m groot, mager, hoekig, een atletisch type die met overtuigingskracht machtig gesticuleerde. Wij hielden allen van die rijzige zachtmoedige geweldenaar. Achteraf heb ik hem geassocieerd met de monumentale figuur van Johannes de Doper uit GRÜNEWALDS pathetische Kruisiging die ik, vele jaren na de Sarracijnse lessen, in Colmar bewonderd heb. De langlijvige wijdbeense Doper die met een reuzevinger demonstratief naar het bord, pardon naar de Gekruisigde wijst, dat was Joris SARRACIJN. De forse man is nu negentig jaar geworden en beent nog geregeld door Oostende. Zijn bezielde onderricht eindigde met de kerstvakantie van 1922. Begin Januari 1923 nam hij een betrekking aan bij de "Hypothecaire Kredietbank van Oostende", toen gelegen in de Kaaistraat. Hij is er onafgebroken 40 jaar werkzaam geweest tot aan zijn pensionering.

Zijn heengaan verwekte bij ons verslagenheid. Roland CASTELEIN bekende dat hij toen traantjes gelaten heeft. In januari 1923 werd onze meeslepemde meester opgevolgd door Jozef MASQUELIER (Poperinge, 19.06.1892 - Ieper, 10.03.1969). Dat was een regelrechte ramp. De kersverse leraar was brancardiër geweest aan het front en eerst op 23 december 1922 tot priester gewijd. Op 5 januari werd hij bij ons voor de leeuwen gegooid. Schuw, verlegen,

onhandig, zonder elementair psychologisch inzicht en bovendien wantrouwig, kreeg hij het eigenlijk harder te verduren dan de 28 snaken die hij voor zijn geleuter probeerde te interesseren. Het is hem drie maanden lang, niettegenstaande donderbuien en straffen, niet gelukt.

Algauw noemden wij hem, (onhandig) zinspelend op zijn naam, "Makreel". Hoe plomp hij te werk kon gaan bewijst volgend voorvalletje door Rol. CASTELEIN onlangs nog opgerakeld. Op zekere dag passeerden Rolands broer Jan en diens kameraad - die al, ongenaakbaar, in 't Groot College zaten - voorbij onze klas. Juist vóór het raam riepen ze luidop en herhaaldelijk blasfemierend : "Makreel !". Roland die de stem van zijn broer herkende, werd rood. Makreel kreeg dat in de gaten en doorzag de wandaad. Na de les mocht Roland op zijn knieën met uitgestrekte armen in zijn onschuldige handen twee zware woordenboeken torsen. Zo strafte Makreel heiligschennis.

Met een zucht van verlichting constateerden wij na de paasvakantie van 1923 dat Makreel verdwenen was. Gespeend van doceertalenten heeft hij na de Oostendse vuurproef, nog 5 jaar vagevuur doorstaan (zo vermoed ik) in het college van Menen. In 1928 werd hij coadjutor in Wijnendale, in 1929 onderpastoor in Kortrijk (St.-Rochus) en tenslotte pastoor : in 1943 in Vinkem en in 1952 in Klerken waar hij na 5 jaar ontslag nam en in Ieper ging uitrusten.

Onze derde en laatste lesgever tijdens dat beroerde schooljaar 1922-1923 was directeur Jozef VANDEN ABEELE die eind oktober 1922 zijn broer Jozef was opgevolgd. Over het lesgeven van onze nieuwe preceptor herinner ik me alleen dat het door zijn gezag en grotere bekwaamheid probleemloos verliep. Dadelijk deed hij Makreel vergeten maar niet meester SARRACIJN die, niet alleen op mij, een sterke en weldoende invloed had nagelaten.

Joris VANDEN ABEELE heeft verder een lang en actief leven geleid. Na zijn directeurschap was hij van 1933 tot 1941 rector van de Kapucijnenkerk en onderpastoor op St.-Pieter en Paulus alhier. In volle oorlog werd hij pastoor op St.-Antonius (Opex) waar hij, soms in bijzonder dramatische omstandigheden, zijn Samaritaanse natuur ten volle openbaarde. Van 1952 tot 1963 was hij pastoor in Nieuwpoort en keerde daarna terug naar Oostende als aalmoezenier van de Zusterkens der Armen (Pontonstraat). In 1971 (hij was toen 79 !) ging hij eindelijk op rust in Nieuwpoort waar hij in het voorjaar van 1978 zijn diamanten priesterjubiläum vierde. Hij is tenslotte in de H. Hartkliniek in Oostende gestorven, ruim 88 jaar oud.

Nu kom ik tot dat speciale feit waarop ik hierboven zinspeelde. Op zekere dag nodigde directeur Jozef VANDEN ABEELE mij uit de volgende zondagnamiddag naar zijn kamer te komen. Die lag ergens op de eerste verdieping van het al vermelde gebouw aan de Jozef II-straat, waar we beneden les hadden. Dat avontuur beleefde ik in 1922, heel waarschijnlijk in september of oktober toen in de 7de zat.

Met lichte schrik en toch enigszins gevleid ging ik er naartoe. De directeur wilde mij spreken ! Ik wist volstrekt niet waarover. Maar dat bleek algauw. Tot mijn verwarring en ontsteltenis vroeg hij mij of ik geen priester wilde worden. In welke bewoordingen hij mij over een geestelijke carrière sprak, heb ik natuurlijk niet onthouden. Maar ik zie nog de doos pralines waarmee hij het

onderhoud suikerde. Terwijl ik ervan snoepte voelde ik mij ongemakkelijk door de vreemde sfeer die na die akelige vraag in zijn bureau ging. Priester worden? Ik had nog helemaal geen toekomstplannen. Gelukkig duurde die confrontatie niet lang. Wat ik precies geantwoord heb, kan ik ook niet meer zeggen. Het was in elk geval negatief. Ik heb er geen nadeel van ondervonden en de directeur heeft niet meer aangedrongen. Dat was de eerste en ook de nadrukkelijkste poging om mij aan te zetten een soutane te dragen. Meteen was het de zoveelste illustratie van het primaire streven der bisschoppelijke colleges: priesters vormen (cf. Vic DE DONDER, Kom eens naar mijn kamer, 1986, p. 82 e.v.). Ongetwijfeld moeten er meer kandidaten geweest zijn naar wie onze directeur toen hengelde. In het geciteerde "Ne pereant", II, p. 18-21, onderstreept J. GELDHOF dat Jozef VANDEN ABEELE, als principaal van het St.-Bernarduscollege in Nieuwpoort, "in bijna iedere student een mogelijke priesterroeping zag". Zijn recruiteringsijver aldaar was zo groot, zegt J. GELDHOF, dat het Nieuwpoortse College genoemd werd "refugium peccatorum" (toevlucht der zondaars).

In 1921, dus in mijn eerste collegejaar, deed ik mijn plechtige communie. Daarvan heb ik nog bitter weinig onthouden. Ik werd van thuis in het nieuw gezet en kreeg daarbij een hoedje opgedrongen dat ik, verontwaardigd, nooit gedragen heb. Mijn meter schonk me een grote-mensen-cadeau: een zakhorloge met ketting (klassiek in die tijd) en dat is mij jarenlang nuttig geweest.

Aan die plechtigheid ging natuurlijk het catechismusonderricht vooraf. Voor onze opvoeding een onmisbare basis die in het Groot College nog enkele jaren door repetitie verstevigd zou worden. Van die catechismus, in taalopzicht een onding, ben ik het meeste vergeten. Maar onvergetelijk blijft voor mij een vraag en een antwoord die samen als tekst een beschamende illustratie vormen van het taalgeknoei waarmee de christelijke lering, dat hoofdvak, aan Vlaamse kinderen in die tijd onderwezen werd. Hier gaat die.

Vraag: In wat manier geschiedt blasphemie?

Antwoord: Als men God of zijn heiligen iets toeschrijft dat tegen hunne eer is of iets loochent dat hun toekomt of van de zelve spottsgewijze spreekt.

In wat manier geschiedt blasphemie? Die groteske vraag vond ik later een geschikte formule om iets stupieds af te straffen.

In de loop van 1922 werd op school propagande gevoerd voor de Eucharistische Kruisstocht, kortweg E.K. De propagandist daarvan was E.H. LOWIE, een zalvende verschijning met vreselijk dikke lippen. Een van de doelstellingen van de beweging was de dagelijkse communie te bevorderen. Ook daarvan weet ik eigenlijk niets meer. Het schijnt dat de recrutering elitair was. Alleen "de besten" kwamen in aanmerking. Waarschijnlijk was ik er ook bij want ik las het lijfblad van de E.K., nl. "Zonneland" - in mijn ogen toen vriendelijke lectuur - en ik ken nog twee strofen van het E.K.-strijdlied:

In dichte drommen staat, o Heer,
uw kruisleger bereid,
in d'ogen de gloed van uw ogen gebrand
en hakend naar de strijd.

Met ijzere wil geharnast staan
uw trouwe strijders pal,
de lippen nog rood van uw kostbare bloed
dat zwakken stalen zal.

Ook het refrein klonk niet minder martiaal :

Heil Jezus, onze Koning !
U zweren wij den eed
te stormen na U met het Kruis in de vuist
tot daverend dreun' onze zegekreet.

Van zo'n bloeddorstige paeen moest iedere vijand op de vlucht slaan. Naar het schijnt werden sommige kruisridders door hun eigen lied afgeschrikt. De oppositie (zo heb ik achteraf gehoord) noemde die E.K. de Ezelsclub.

Wat ik verder nog weet over de algemene economie van het Klein College is gauw samengevat. G. MAHIEU heeft me hierbij geholpen.

Het schooljaar zette in omstreeks 15 september en werd besloten met de prijsuitdeling. In 1919, 1920 en 1922 was dat begin augustus, in 1921 en 1923 respectievelijk 27 en 31 juli. De lessen begonnen om 8u45 en eindigden om 11u45. Ze werden hervat om 13u45 en duurden tot 16u30. Na de speeltijd volgde er van 17 tot 18 u studie. De ruimte voor die geestelijke concentratie werd met een hocus-pocus gereedgemaakt : tussen twee klaslokalen op de verdieping werd een scheidingspaneel omhoog geduwd en klaar was kees. Op dondernaamiddag gingen we soms wandelen, d.w.z. gaan spelen op het strand. De zaterdagnamiddag waren we vrij.

BIJ DE FOTO

O.L.V. COLLEGE. VOORBEREIDENDE AFDELING PLECHTIGE COMMUNIE 1921

links : J. DESMET (1874-1951), principaal
rechts : J. VANDEN ABEELE (1887-1965), directeur

Van de 54 communicanten (die tot verschillende klassen behoorden) ken ik er 39. Het zijn, van boven naar onderen en van links naar rechts :

1e rij : 3. M. PROVOOST, 4. J. VERMOTE, 8. H. VANDEN BERGHE,
9. E. LECLUYSE, 10. J. BILLIET

2e rij : 1. J. GHYOOT, 3. J. RODTS, 4. C. DRUYVE, 5. F. GADEYNE,
6. E. HENDRICKX, 7. R. BOURGOIGNIE, 8. L. MOLLEMANS,
9. D. BAILLEUL, 10. H. DENOLF, 11. J. VANSLEMBROUCK

3e rij : 1. A. HEDDEBOUW, 3. Ch. ROELENS, 5. P. CARBON,
6. L. LONCKE, 7. G. BILLIET, 8. L. KOK, 9. A. BOVIT,
12. G. DEWITTE

4e rij : 1. E. HAECK, 2. J. HUYGHEBAERT, 3. M. VAN CRAEYNEST,
6. M. LAMBRECHT, 7. A. DAVID, 8. J. DESMET, 9. P. STOCKÉ

5e rij : 1. Fr. ASPESLAGH, 2. R. CASTELEYN, 3. M. BENS, 4. F. ABICHT,
5. N. ALBERECHT, 6. J. GYSELEN, 7. J. NOYEN,
8. M. DEWULF, 9. A. STEVENS

WIE KENT DE ANDERE GEZICHTEN ?

O.L.V. COLLEGE VOORBEREIDENDE AFDELING PLECHTIGE COMMUNIE - 1921

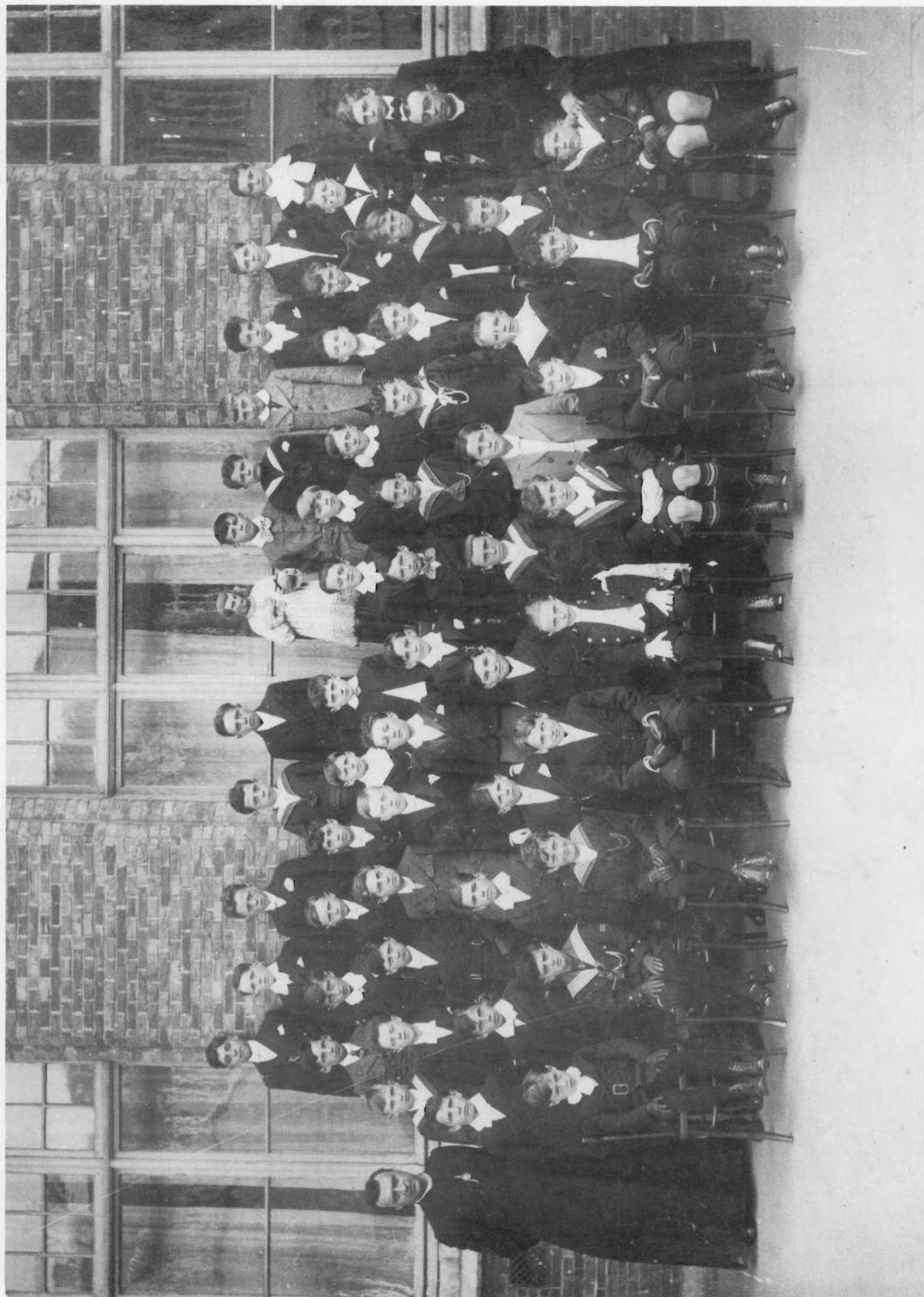

FOTO: Asaert-Pierloot

Alle dagen was er, het eerste half uur, catechismusles en 's namiddags van 16 tot 16u30 Gewijde (ook genoemd Heilige of Bijbelse) geschiedenis. Op school was er geen verplichte mis, zelfs de zondag niet. Er waren ook geen retraites. Die "dagen van genade" waren gereserveerd voor het Groot College. Wel werden er soms triduüms gehouden gepredikt door de beruchte Redemptoristen. Bij die gelegenheid kwam de hele schoolgemeenschap samen in de kapel. Maar dat alles is mij door het hoofd gewaaid. Lijfoefeningen, zoals lichamelijke opvoeding toen heette, had weinig om het lijf. Dat beperkte zich hoofdzakelijk tot wat stappen en lopen op de speelplaats en wat armgezwaai. Van zwemmen was er geen spraak omdat ook gedeeltelijk bloot taboe was. Ter gelegenheid van de Oostendse kermis gingen we soms naar een circusvertoning. Er werd schoolgeld geïnd (het jaar 1919-1920 bedroeg dat 7 ₣ per maand) en ook de boeken moesten (gedeeltelijk) bekostigd worden.

Op school heerste er beslist veel orde en tucht. Meester PROOT, schoolhoofd, hield daar de hand aan. Met onverzettelijkheid hanteerde hij op de speelplaats een nijldige bel. Bij het eerste gerinkel moesten we stilstaan en zwijgen, bij het tweede onze plaats innemen in de rij om naar de klas te gaan.

Wat deden we op de speelplaats? Lopen en springen: haasje over, verstoppertje ("katsje duuk"). Vooral "arrivé", een spel met een (door een aftelliedje aangeduide) vangman die moest proberen anderen aan te tikken (vangen) voordat ze de overkant (van de speelplaats) bereikten (waar ze "arrivé" waren) en met de aangetikten de overblijvenden moest te pakken krijgen. Van "driekadee" ken ik de spelregels niet meer. Je moest (meen ik), met één arm op de rug, drie keer tegen de hand van een tegenstander slaan en weglopen voor dat hij je kon aanraken. Een vrij ruw nummertje was: "één, twee, drie, dikke vette Ciesen boembas!". Dat ging zo. Drie of meer jongens stonden gebogen achter en tegen elkaar, drie of meer anderen moesten op de rug van hun kameraden springen en er zich handhaven tot de laatste het refreintje: "één, twee, drie, enz." uitgekraaid had. Herhaaldelijk buitelde dat labiele boeltje onder gejoel (en niet altijd zonder pijn) tegen de stenen. We voetbalden ook, het liefst met een balletje, maar vaak met een gewoon stukje hout. Of we imiteerden sporthelden zoals Victor LINART, de Belgische stayerskampioen uit die tijd.

Soms werd de harmonie verstoord door een plots opduikend bakkeleitje. Zo herinner ik mij dat ik met R. REGISTER op de vuist ging. Door een lucky punch deed ik hem achterover tuimelen. Hij krabbelde recht om mij neer te bliksemen maar ik werd gered door de bel (van meester PROOT). Of een klasmakker bracht iets ongewoons of mysterieus mee. Zekere morgen trakteerde Rol. CASTELEIN (zoon van een slager) ons op een vies ding. Plots rolde hij een stuk krantenpapier open en liet het zien: "da's de pies van een zwien!". Een schokkende anatomische les.

Niet geneigd tot buitensporigheden ging ik na de school gewoonlijk recht naar huis. In "den Iespit" (tussen de Nieuwpoortsesteenweg en de H. Hartkerk) en in de "Vielodrom" (aan de overzijde van de Nieuwpoortsesteenweg) had ik gelegenheid genoeg om te spelen en te ravotten. Ook in de hovingen achter de galerijen (ruim tien jaar vóór de bouw van het Thermenpaleis) konden we ons hartje ophalen. We liepen er, mekaar uitdagend, tientallen

rondjes, klauterden op de grote gesculpteerde leeuwen en vazen (er staan er nog enkele) of speelden verstoppertje tussen de wilde rozen waarvan de we bottels aten, onbewust van hun rijkdom aan vitamine C.

Toch is het dicht bij de school dat ik eens een spannend avontuurtje beleefd heb. Het moet in 1922 of 1923 geweest zijn. Al geruime tijd lagen op de westelijke oever van de derde "bassing" afgedankte ijzeren sluisdeuren te roesten. Enkele meters buiten het vieze water. Er kleefden nog mosselen aan, zeepokken, wier en onduidelijke zeeprodukten. Een opgedroogde smerige boel maar tempterend want de holten in die geraamten gaapten verlokkelijk. Aangepord door het voorbeeld van een paar onverschrokken kameraadjes, ben ik door die halfduistere stinkende sluischachten gekropen, schuin naar beneden. Met kloppend hart, een beetje fier om mijn durf maar paniekerig : als die gedochten eens het water ingleden ! Gelukkig duurde dat tochtje naar die akelige onderwereld maar kort. Zo moeten de afschuwelijke poorten van de hel eruit zien, heb ik nadien gedacht. Hoe ik na die speleologische oefening in horizontale zin, thuis de klerencontrole doorstaan heb, weet ik niet meer.

Voor een literair lichtpunt in mijn herinneringen zorgde Willy VELGHE. Hij was de zoon van een zeeloods en dus welgesteld. Om zijn uitstekende uitslag in het vorig schooljaar (5de C 1921-1922) had hij als beloning - zo heb ik altijd begrepen - de volledige werken van H. CONSCIENCE gekregen. Een koninklijk geschenk in die tijd. Opnieuw mijn klasmakker geworden in de 7de was hij zo vriendelijk mij een groot aantal boeken van de man die ons volk leerde lezen, te lenen. Zo verslond ik dan : "De Leeuw van Vlaanderen", "Jacob van Artevelde", "Hlodwig en Clothildis", "Het Goudland", "De Koopman van Antwerpen", "Baas Gansendonck", "Een O te veel", "De arme Edelman", "De Plaag der dorpen", "De Gierigaard", e.a. Kritiekloos geraakte ik in de ban van het heroïsche, onderging ik de charme van het idyllische en kreeg meteen een letterkundig stortbad. Ik ben W. VELGHE daarvoor altijd dankbaar geweest.

In dat laatste jaar werd ik mijn status van "Collegeschieter" meer en meer bewust. Het besef groeide in mij dat ik tot een gemeenschap behoorde die belagers kende, nl. de "Natteneeschietters". Het scheen nodig te zijn die minderwaardigen af en toe duidelijk te maken dat het College in elk opzicht van een hogere kwaliteit was. Die solidariteit en die rivaliteit wilden zich het liefst uiten met doorslaande argumenten en zo werden nu en dan bendjes gevormd die bereid waren de heilige oorlog uit te vechten. Ik herinner mij dat we eens op een avond - het was al donker - na de studie door de E. Beernaertstraat langs het Leopoldpark trokken op zoek naar de gojim, de giaours, de ongelovige honden. Wij, de Moedsjaheddin uit die dagen, voelden ons sterk want in onze rangen stapte onze Jan Breydel mee : Gerard VAN EESSEN, een lange potige kerel, de zoon van een smid uit de Wellingtonstraat. Gelukkig zorgde Mars of Athena ervoor dat we nergens vijandelijke troepen troffen. Het is dus niet tot een Auseinandersetzung gekomen maar de afkeer voor alles wat met "de Nattenee" te maken had, bleef.

Uit mijn laatste jaar in het Klein College schiet mij nog een detail te binnen. In maart 1922 werd principaal Joz. DESMET (de latere pastoor deken van Oostende) - die we nooit te zien kregen - bevorderd tot inspecteur van het lager onderwijs. Hij werd vervangen door Hilaire TANGHE (1883-1947) die ik weldra,

in het Groot College, nader zou leren kennen. Tijdens het schooljaar 1922-1923 kregen wij zekere dag bezoek van de nieuwe big boss. Ik weet nog goed dat hij onze klas (het 7de studiejaar dus) "de retorica van het Klein College" noemde. We begrepen dat maar half maar voelden ons geflatteerd.

Aan de hand van de palmares van 31 juli 1923 overloop ik even de lijst van mijn klasgenoten die toen het 7de verlieten. Het zijn schimmen die de revue passeren. Met 13 van de 28 heb ik nog langere of kortere tijd contact gehad. Ernest JANS, Willy VELGHE, Charles CONSTANDT, Carlos VANDEN DRIESSCHE, Louis SNAUWAERT, Karel GALEYN, Jan QUATANNENS vond ik na de grote vakantie terug in de 6de Latijnse. Gingen naar de 6de handelsklasse : Remi PONJAERT, de later bekende regisseur Remi VAN DUYN (Oostende, 27.01.1910 - Saint-Tropez 16.05.1983), wiens zuster met Joris SARRACIJN trouwde. Raymond VOETEN, een goeie dikkerd, maar hartziek en vroeg gestorven (Oostende, 24.06.1909-17.04.1948), Louis COUCKE, altijd zo keurig verzorgd. Ach, waar is de tijd dat ik eens bij hem thuis met zijn meccano mocht spelen (Oostende, 15.06.1910-05.01.1968), Nestor ALBERECHT (Veurne, 16.05.1910), die blonde sloeber uit de Veld - pardon Peurquaetstraat. Hij heeft vroeg Oostende verlaten voor het Brusselse.

— Roland CASTELEIN (Oostende, 30.09.1910), gepensioneerd leraar H.T.I, hier al een paar keer vermeld. Waarschijnlijk ook Jules DESMET (Oostende, 04.02.1910). Hij woonde in het nu verkrottende hoekhuis Nieuwpoortsesteenweg - Dorpsstraat (Mariakerke) en heeft zich later als apotheker gevestigd in Roeselare. De 15 anderen zijn spoorloos uit mijn horizon verdwenen.

— Hier neem ik afscheid van 't klein College en van mijn lager onderwijs. Uit die tijd bewaar ik alleen prettige herinneringen. De korte teleurstelling bij de kennismaking met die school had tenslotte geen betekenis. Ook heeft het onderricht mij nooit ontmoedigd of afkerig van de lessen gemaakt.

Ik weet dat de schooltijd op zeer uiteenlopende manier ervaren wordt. De levensomstandigheden, de persoonlijkheid van de leerkracht, de ontvankelijkheid of kwetsbaarheid van de leerling zijn daarbij doorslaggevend. De bijzonder lezenswaardige "Bloemlezing", uitgegeven ter gelegenheid van de tentoonstelling "De lagere School in België van de middeleeuwen tot nu" (Brussel, A.S.L.K. galerij, oktober 1986 - januari 1987) geeft daar treffende illustraties van. Ik citeer hier twee tegengestelde voorbeelden.

Op ontroerende wijze uit Jean MERGEAI (°1927) zijn diepgevoelde bewondering en dankbaarheid voor de dorpsonderwijzer bij wie hij acht jaar lang tot een kritisch opmerker gevormd werd ("...Le maître nous répète que notre oeil doit toujours rester aigu, vigilant...rester attentif au spectacle de l'univers... l'intelligence a pour devoir de toujours poser des questions" - cf. Bloemlezing, p. 321-322, fragment uit : Du Temps de ma Maison, 1966).

Daartegenover staat de smartelijke bekentenis van de overgevoelige N.E. FONTEYNE die, getraumatiseerd door de school, zich alleen negatief erover uitlaat. Vernederd en bespot heeft hij in de school het leed geleerd. Ze heeft hem niet verrijkt. Levensschoonheid of kindergeluk heeft hij er niet gevonden. Ze heeft hem enkel de eerste bitterheid doen kennen en een minderwaardigheidscomplex gegeven. (cf. Bloemlezing p. 289-291, fragmenten uit "Kinderjaren", 1938).

Dat ik al die jaren van mijn lager onderwijs graag schoolgegaan heb, dat ik geen echte problemen gekend en mij gelukkig heb gevoeld, kwam misschien ook door het feit dat mijn kritische zin niet genoeg ontwikkeld was. Mijn zgn. humaniorastudiën die nu volgden in het Groot College zouden daar verandering in brengen.

Januari 1988

VEILING 1989

Op donderdag 26 januari 1989 gaat de jaarlijkse Veiling van De Plate door onder leiding van de heer O. VILAIN.

Personen die wensen stukken te laten veilen mogen de lijst van de te veilen stukken (zo gedetailleerd mogelijk) binnenbrengen bij de heer O. VILAIN, Rogierlaan, 38 bus 11, Oostende.

De stukken (boeken, foto's, affiches, plannen enz., maar geen breekbare voorwerpen) moeten wel betrekking hebben op Oostende of de kuststreek.

ø ø ø ø

LIDGELD 1989

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkring DE PLATE is voor 1989 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	400 ₣
Steunend lid :	500 ₣
Beschermend lid (vanaf) :	1.000 ₣

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin. Alleen diegenen die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting door ons ontvangen op 24 november) vinden hierbij een stortingsbulletin.

Let op : gezien de stijgende kosten van port en fotoreproductie zagen wij ons verplicht de bijdrage van de aangesloten leden dit jaar op 400 ₣ te brengen (besluit van de Gewone Statutaire vergadering van 4 juni 1988).

Ook dit jaar biedt het Grafisch Bedrijf LAMMAING ons gratis de Platekalender aan. Deze wordt samengesteld door onze ondervoorzitter de heer Omer VILAIN. Als thema werd "HET LEOPOLDSPARK" gekozen.

In de mate van het mogelijke zal de kalender meegestuurd worden met het decembernummer van het tijdschrift.

Jean Pierre Falise
Penningmeester

THEMATENTOONSTELLING

Tot en met 7 januari 1989 loopt in ons museum de thematentoonstelling "Penningen en vlaggen van Oostendse vereniging".

Deze tentoonstelling werd samengesteld uit de rijke verzameling van de heer LIETARD aangevuld met medailles en penningen uit de verzameling van De Plate zelf.

Enkele vaandels (verzameling De Plate) die betrekking hebben op deze verenigingen zijn eveneens tentoongesteld.